

HOSPODÁŘSTVÍ ČSR 1945-1968

VY_32_INOVACE_DE_PN_14

Sada: Dějiny 20. století

Téma: ČESKOSLOVENSKO PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE

Autor: Mgr. Pavel Peňáz

Předmět: Dějepis

Ročník: 4. ročník

Využití: Prezentace určená pro výklad a opakování

Anotace: Prezentace zachycující vývoj hospodářství po 2.. světové válce, přes problémy pětiletok až po neúspěšnou Šikovu reformu v 60. letech.

Gymnázium Vincence Makovského
se sportovními třídami Nové Město na Moravě

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Ekonomický systém

- soukromý sektor de iure nezanikl, byl jenom omezen
- docházelo k likvidaci a politickým procesům s těmi, kteří chtěli i nadále soukromě podnikat
- tento proces se nevyhnul ani živnostníkům a maloobchodníkům, i když zde více záleželo na konkrétních lidech a situacích
- hospodářství bylo řízeno **centrálním plánováním** - za těmito plány nestály ani tak analýzy a ekonomické studie, jako spíše politické cíle a sovětští poradci.

- hospodářské plány byly pětileté (tzv. **pětiletky**) – první byl vyhlášen v roce 1949, kdy byl oficiálně schválen na IX. sjezdu KSČ.
- hlavním cílem bylo stanovení budování socialismu po vzoru Sovětského svazu.
- Československo bylo v plánech Sovětského svazu pro východní blok chápáno jako strojírenská velmoc a tudíž se hospodářství muselo přizpůsobit plánu.
- na konci roku 1948 tak pracovalo již více než 95% zaměstnanců v těžkém, méně pak v lehkém průmyslu, omezován byl především terciální sektor.

- Z hlediska celkového hospodářství zaznamenala ČSR ekonomický úpadek.
- Ekonomika byla nadále **řízena z jednoho centra** a podle jednoho ústředního plánu.
- Ve vztahu mezinárodního obchodu se Československo přeorientovalo na **Sovětský svaz a jeho satelity - (RVHP – Rada vzájemné hospodářské pomoci – vznik 1949)**

Kolektivizace venkova

- V únoru 1949 byl přijat zákon o jednotných zemědělských družstvech (JZD), kterým byla zahájena první vlna **kolektivizace zemědělství**.
- Jelikož tato první vlna nebyla příliš úspěšná, přišla v letech 1952 – 1958 druhá vlna, která již šla společně s nátlakem a doprovodnou kampaní.
- Ke vstupu do JZD byli jednotliví zemědělci často nuceni, nezřídka násilným způsobem či přímo uvězněním nespolupracujících zemědělců.
- *Zkus se zamyslet nad pozitivy a negativy kolektivizace?*

- Kolektivizace zemědělství přinesla řadu výhod – z často malých políček obhospodařovaných za pomoci zvířat se staly větší celky, k jejichž obdělávání mohlo být použito strojů.
- Nevýhodou naopak bylo odosobnění práce – zemědělec již nepracoval „na svém“ a často tak ztratil původní vztah k půdě a k práci. Negativně rovněž působily nekvalifikované politické zásahy strany do řízení zemědělství. Likvidace rolníků

Měnová reforma 1953

- 1. června 1953 byla uskutečněna měnová reforma – výměna peněz – do 300 Kč v poměru 5:1, zbytek 50:1 – nespokojenost a bouře lidí
- ČSR vyloučena z Mezinárodního měnového fondu

Nový kurz ekonomiky

- důraz na vývoz spotřebního zboží
- došlo i ke snížení maloobchodních cen
- zvýšení platů
- úpravy zemědělské politiky.

Reformy 60. let

- Potřeba **reformy** postihla především **hospodářství** – souhra různých faktorů od neúrody, přes karibskou krizi až po přírodní kalamity v první polovině šedesátých let ještě více umocnila málo výkonný systém řízení ekonomiky.
- Hlavní osobou zasazující se o změnu byl ředitel Ekonomického ústavu Ota Šik, kterému se podařilo získat na svou stranu i prezidenta Novotného.

- Návrh na zdokonalení řízení hospodářství byl na tehdejší dobu skutečný trhák – mluví se v této souvislosti o plánovaném tržním hospodářství, kde se plánuje pouze základní směr vývoje, přičemž o zbytek se postará „neviditelná ruka trhu“.
- Podniky by měly být zodpovědné za své hospodaření a měly by být více samostatné. Plnění plánu by nemělo být dále měřítkem výkonnosti, tím by se měl stát hrubý národní důchod.
- Uskutečňování této reformy však naráželo od roku 1965 na vážné překážky a stále více se ukazovalo, že její důsledné uplatnění je možné jen při současné demokratizaci politického systému.

ZDROJE

- Kuklík, Jan, Kuklík, Jan. *Dějepis pro gymnázia a střední školy 4. Nejnovější dějiny*. Praha: SPN, 2002.
- SOCHROVÁ, Marie. *Dějepis II. v kostce: pro střední školy*. Praha: Fragment, 2008
- ČAPKA, F. *Dějiny zemí Koruny české v datech*. Praha: Libri, 1999.